

449. Vadna, Vár-tető

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kk

A Vár-tető (hrsz.: 013/3) a Bükk ÉK-i nyúlványában található, a Sajó és a Bán-patak völgye felé markánsan kiemelkedő hegycsúcs. A tetőt három oldalról igen meredek oldal védi, a negyedik (déli) oldala lankás, feltehetőleg a középkorban innen közelíthették meg, illetve innen támadhatták. 2008. november 17-én készítettük el a vár mikrodomborzati felmérését. A felmérés során SOKKIA lézeres mérőállomással 431 mért pontot vettünk fel. Az objektumban összesen 6027 m²-t mértünk fel – a markáns terepi elemekkel bíró vármag és sánc területén átlagban 2×2 méterenként; a külső, váron kívüli terep felmérésénél ennél ritkábban. A régészetileg értelmezhető terepelemek töréspontjait összekötve vonalas összesítő térképen ábrázoltuk a vár meglévő felszíni elemeit. A mikrodomborzati felmérés alapján is egyértelművé vált, hogy egy a 13–14. századra jellemző terepi adottságokkal rendelkező, valószínűleg kismemesi várról van szó (jellegzetes elhelyezkedés, méret, központi belső, sáncárok), melyet a 15. sz. huszitái újrahasznosítottak. A huszita hevenyészett, romlandó anyagú erődítéseknek azonban markáns terepi nyomaira nem bukkantunk, hacsak nem annak tartjuk a déli sáncban lévő kiugrást – talán elővédművet.

A mikrogeodéziai felmérést követően, 2008. decemberében Bucsi Szabó László geofizikus vezetésével különböző módszerek felhasználásával elkészítette a vár geofizikai felmérését. Ennek során geoelektromos, talajradaros és talajmágneses vizsgálatokkal a teljes központi vármagot felmérték.

Munkatársak: Nagy Zoltán régésztechnikus, Luby Viktor és Simon József egyetemi hallgatók.

SZÖRÉNYI GÁBOR ANDRÁS

450. Varsád, Templom-domb

(Tolna megye) Kö

Helyi adatközlőktől tudtam meg 2008. február 28-án, hogy az evangélikus templom mögötti magaspart tetején egy középkorinak tartott rom áll. A templom szentélye mögött emelkedő, szakadozott szélű, meredek löszfalban végződő Templom-domb fennsíkszerű teteje a falu temetőjének ad helyet. A kb. 4 m magas löszfal szélén álló fák gyökerei között több, az omlás által kettévágott sír beásását figyeltem meg, közelükben pedig egy kb. 60 cm magas, 90 cm széles, nagyjából É-D tájolású, középkori téglalapfal csonkja lógott ki a löszfalból. A falcsonk fölötti részen kb. 1×1×1 m-es rablógödör (a helyiek szerint beszakadt kriptá) látható, amely törmelékekkel volt tele. A folyamatosan pusztuló löszfal aljában több, a falból leszakadt ép téglát, illetve néhány téglából álló falrészleteket is találtam.

K. NÉMETH ANDRÁS

451. Vasvár, Kismákfa, Rókalyuk-dűlő

(Vas megye) Á, Kö

2008. augusztus 7-én a 400 kV-os távvezeték Vas megyei

szakaszának régészeti szakfelügyelete során a 81. oszlophely közelében az Egervölgyi-patak jobb oldali ága melletti magasabb plató kiemelkedésén több Árpád-kori és középkori kerámiatöredéket találtunk. A lelőhely egy 240-es szintvonallal jelzett magaslat tetején helyezkedik el É-D-i irányban, követve a magaslat szélét (Hrsz.: 0212/1–13).

A leletek rossz megtartású, jórészt kavicsos soványítású, kívül vörös, belül feketére kiégett korongolt jellegű oldaltöredékek. A lelőhely valószínűleg tovább folytatódik É-i irányba is a szintvonalat követve, azonban a túlzott növényzeti fedettség miatt nem sikerült teljesen lehatárolni a telep kiterjedését.

FARKAS CSILLA

452. Vác, Buki-telep

(Pest megye) R, B, LT, Á

2008. augusztus 21. és szeptember 12. között szennyvíz-csatornázás földmunkáit végezték Vác É-i részén, amit régészeti megfigyelés keretében nyomon követtünk. A gerincvezeték árkanak szélessége 50–60 cm, a bekötő árkoké 40 cm; a mélység változó 110–160 cm. Az árkokban több helyen kerültek elő leletek.

A *Kőhid utca* 6. sz. telek (Hrsz.: 1837/1) D-i oldala előtt, a gerincvezeték É-i oldalában 90 cm mélységben egy csomóban bronzkori cserepek (pl. benyomott borda-díszes oldal) feküdtek, ezért az árokra itt É-felé 35 cm szélességben rábontottunk. Beásás a barna homokban nem rajzolódott ki.

A *Horgász köz* 1. sz. saroktelek (Hrsz.: 1837/3) D-i, Kőhid u. felé néző oldala előtt a csatornaárok É-i oldalában a 20–25 cm vastag humusz alatt 3–4 m hosszban patics-szemcsés réteg húzódott, amelyből néhány badeni cserepet, 2 kis kelta töredéket és pár állatcsontot szedtünk ki. A telek Ny-i oldala előtti bekötőárok kidobott földjéből 1 díszítetlen badeni oldaltöredéket gyűjtöttünk, az árok falában objektum beásása nem mutatkozott.

A *Horgász köz* 5. sz. (Hrsz.: 1842) előtti bekötőárok kidobott földjében kora Árpád-kori (10–11. sz.) cserepeket: párhuzamos- és hullámvonalköteg díszes, kihajló peremű fazéktöredékeket és pár állatcsontot találtunk. Objektumot az árok ásásakor nem sikerült megfigyelni.

A *Horgász köz* 7. sz. (Hrsz.: 1845) előtti bekötőárok kidobott földjéből 1 őskori és 1 kvád cserepet gyűjtöttünk, az árok falában objektum beásása nem mutatkozott.

A *Horgász köz* 20. sz. előtti (Hrsz.: 1857) bekötőárokban a felső 10–15 cm vastag újkori töltés alatt 40–50 cm vastag humuszos, kevés patics-szemcsét tartalmazó barna homokrég, ez alatt a sárga homok altalaj jelentkezett. A barna homokból 1 pici őskori és 1 kicsi Árpád-kori töredéket gyűjtöttünk.

A *Horgász köz* 22. sz. előtti (Hrsz.: 1860) bekötőárokban hasonló rétegződést figyeltünk meg. A barna homok itt 50–60 cm vastag volt, 2 díszítetlen őskori, 2

kézzel formált, apró kavicsos anyagú kvád(?) cserepet és 1–2 állatcsonttöredéket tartalmazott.

A *Horgász köz* 24. sz. előtti (Hrsz.: 1861) bekötőárókban a barna homokból 3 díszítetlen kis őskori cserepet gyűjtöttünk.

A *Tópart utca* 79. sz. előtti (Hrsz.: 4610) bekötőárók kidobott földjében 2 kicsi őskori töredéket találtunk, beásás nem mutatkozott.

Az előkerült leletek a váci 31/50 sz. lelőhely kiterjedését jelzik ÉNy-i irányban.

KÓVÁRI KLÁRA

453. Vác, Burgundia utca 24.

(Pest megye) I

A telken (Hrsz.: 3616) 2008. november 3–4-én családi ház alapozási munkáit végezték, 50 cm széles, 70 cm mély sávalapokat ástak. Az alapárkokban egymástól éles vonallal elválva sárga homokot és sötét, újkori töltést figyeltünk meg. A telek K-i, Burgundia utcával szembeni oldalán az alapárkok indulási szintje (a mai utcaszint) felett megmaradt metszet szerint legfelül 160–170 cm vastag téglás-agyagos planírozási réteg volt, ez alatt átlag 80 cm vastagságban lefelé világosodó barna homok figyelhető meg, majd következik az alapárkokban megfigyelt sárga homok és a sötét, töltött talaj. Az utóbbiból néhány állatcsont és tégladarabok kerültek elő, kerámia azonban nem.

KÓVÁRI KLÁRA

454. Vácrátót, Jegenye utca

(Pest megye) Kk, Kú

A telken (Hrsz.: 290/1) 2008. november 10-én családi ház alapozási munkáit végezték. A telek a belterület ÉNy-i szélén, a Botanikus kerttől É-ra, a Sződrákosi-patak melletti enyhe emelkedésű domboldalon helyezkedik el, és a vácrátóti 35/28 sz. lelőhely D-i végére esik. Az 50 cm széles, 70 cm mély sávalapokban sötétbarna, homogén agyagos homok jelentkezett, amelyben régészeti jelenség, objektum nem mutatkozott. Az alapárkokból kidobott földben mindössze 2 db késő középkori vagy kora újkori cserepet gyűjtöttem.

KÓVÁRI KLÁRA

455. Várda határa

(Somogy megye) B, Rő, H, Kö

2008. április 16-án helyszíni szemlén korábbi lelőhelyeket ellenőriztünk és pontosítottunk.

Kis-Alberti-puszta: Az É-i lelőhelyrészről őskori (urnamezős kultúra), római kori, a többi részről középkori kerámiatöredékeket gyűjtöttünk. Fémkeresővel honfoglalás kori csüngőt is találtunk. A lelőhely D-i részét nem lehetett bejárni, de minden bizonnyal tovább terjed. A lelőhelytől É-ra, a Kis-Abéri-dűlőt is bejártuk, innen lelet nem került elő.

Mogyorósi-erdő: A római települést pontosítottuk, azzal a megszorítással, hogy az É-i része elboronált, bejárás során leletet nem találtunk. A római telep területén több edénytöredéket, vassalakat és fémkeresővel római kori érmét gyűjtöttünk, néhány középkori fémtárgyat is találtunk. Az erdőben halomsírokra utaló információk van, ezeket nem találtuk meg, de az egész erdőt nem tudtuk bejárni.

Munkatárs: Nyári Zsolt rajzoló.

NÉMETH PÉTER GERGELY

456. Városföld, Félegyházi-határra-dűlő

(Bács-Kiskun megye) B, Sza, N?, Á

A Városföld–Algyő stratégiai gázvezeték nyomvonalába eső MOL VF 3. jelű lelőhelyen 2008. március 4. és április 14. között megelőző régészeti feltárás keretében összesen 3165 m²-en három régészeti korszak összesen 216 objektumát tártuk fel.

A lelőhely középső szakaszán elszórtan egy késő bronzkori település több árka és hulladékgödre került elő, viszonylag gazdag kerámiaanyaggal. A korszak objektumai közül kiemelendő a 96., 97., 132. és 155. gödör, melyben igen nagy mennyiségű kerámiatöredék, patics és kő volt. A 137. gödörben egy fiatal férfi rendellenes helyzetű csontvázát találtuk.

A feltárt terület nagyobb részén egy laza szerkezetű szarmata település kiterjedt árokrendszere került elő, melynek pontos értelmezését a kutatószelvény 5 m-es szélessége nagyban gátolta. Néhány esetben egyértelműen kerítő árkok, karámok rajzolódtak ki, míg a többinél esetleg a vízelvezető funkcióval is számolni lehet. Az árkok mellett kisebb számban előforduló gödrök egy része eredetileg a korszakra jellemző méhkas alakú gabonátároló verem lehetett, a többi anyagnyerő- vagy hulladékgödör. Említést érdemel egy földbe mélyített épületben épített kemence, melynek sütőfelülete alá kerámiatöredékeket tapasztottak be, ugyanitt egy másik tüzelőhely is előkerült. Ugyancsak ezen a részen tártuk fel a 49. házat is. A szarmata település hosszabb ideig lehetett lakott, mivel számos esetben vágták egymást az objektumok. A lelőhely középső részén egy teljesen feldúlt szarmata kori vagy népvándorlás kori sír is előkerült, benne vascsattal és néhány vastöredékkel.

A lelőhely középső részén – a földhát legmagasabb szakaszán – a szarmata objektumok mellett *Árpád-kori* településjelenségeket találtunk. Egy nagyméretű téglalap alakú épület (műhely?) középső részén az átlagosnál nagyobb méretű és eltérő formájú kemence maradványait bontottuk ki. A kemence sütőfelülete alá összetört cserépbogrács töredékeit tapasztották. Ugyancsak edénytöredékekkel volt kirakva a 87. ház sarkába épített kemence alja is. A 115. gödörben egy lókoponya volt.

A lelőhelyen összesen 79 árkot, 96 gödröt, 31 cölöplyukat, 4 házat, 2 egyéb épületet, 3 kemencét és 1 sírt tártunk fel.